

88122391

SWAHILI B – STANDARD LEVEL – PAPER 1
SOUAHÉLI B – NIVEAU MOYEN – ÉPREUVE 1
SUAHILI B – NIVEL MEDIO – PRUEBA 1

Thursday 15 November 2012 (afternoon)

Jeudi 15 novembre 2012 (après-midi)

Jueves 15 de noviembre de 2012 (tarde)

1 h 30 m

TEXT BOOKLET – INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this booklet until instructed to do so.
- This booklet contains all of the texts required for Paper 1.
- Answer the questions in the Question and Answer Booklet provided.

LIVRET DE TEXTES – INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas ce livret avant d'y être autorisé(e).
- Ce livret contient tous les textes nécessaires à l'Épreuve 1.
- Répondez à toutes les questions dans le livret de questions et réponses fourni.

CUADERNO DE TEXTOS – INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra este cuaderno hasta que se lo autoricen.
- Este cuaderno contiene todos los textos para la Prueba 1.
- Conteste todas las preguntas en el cuaderno de preguntas y respuestas.

KIFUNGU A

TANGAZO! TANGAZO!

**Njoooni nyote tupigane
na janga la madawa ya kulevya**

Je unajua kuwa:

- Tunampoteza mtu mmoja kila siku humu kijijini kila siku kutokana na madhara ya madawa ya kulevya?
- 5 - Vijana watano wanajiingiza katika matumizi ya madawa ya kulevya humu kijijini kila siku?
- Madawa ya kulevya yanadhuru kila mtu bila kubagua umri, jinsia, tabaka, dini wala rangi?
- Madawa kama pombe, bangi, mairungi, heroini, n.k yanapatikani kwa urahisi hapa kijijini?
- 10 - Je tutaachilia hali hii iendeleo mpaka lini ilhali tunawapoteza vijana ambao ndio tegemeo la kizazi cha kesho?
- Hii ndio maana kundi lasarakasi la Tumaini la kesho kwa vijana (TUKEVU) likishirikiana na Shirika la Kitaifa la kukabiliana na Madawa ya kulevya, linakualika katika tamasha la burudani la kuhamasisha umma kuhusu madhara na namna ya kukabiliana na madawa ya kulevya.
- 15

Wapi? Katika ukumbi wa Waumini katika mtaa wa Ngara.
Lini? Tarehe 19 Mei kuanzia saa tatu.

Fikeni nyote, wakubwa kwa wadogo, mabwana na mabibi.

Usisahau mchango wako katika vita hivi ni muhimu sana.

- 20

Mimi wenu,
Katibu TUKEVU

Kutoka *Swahili Fasaha*, Francis Waititu

KIFUNGU B

MSHINDI TUZO ZA TASWA KUPATA SH 12 MILIONI

MSHINDI wa jumla katika Tuzo za Mwanamichezo Bora wa mwaka 2011, zinazotolewa na Chama cha Waandishi wa Habari za Michezo (Taswa) atapata kitita cha Dola 8,000 (Sh12 milioni). Pia mshindi katika kila mchezo ataondoka na kiasi cha Sh1 milioni, cheti na kikombe.

5 Katibu wa Taswa, Amiri Muhando alisema tuzo hizo zitafanyika katika Ukumbi wa Diamond Jubilee jijini Dar es Salaam Juni 14 na wanatarajiwa kuhudhuria watu 1,000. Alisema tuzo za mwaka huu zimelenga michezo ya aina zote bila kubagua, hivyo ni nafasi pekee kwa wanamichezo kujivunia kile walichokifanya.

10 Akizungumza katika hafla ya kutaja tuzo hizo, Meneja wa Mawasiliano wa Kampuni ya Bia ya Serengeti ambao ndio wadhamini wa tuzo hizo, Imani Lwinda alisema tuzo za mwaka huu zitakuwa na washiriki wa tuzo za dhahabu ambao ni mchezaji bora wa nje anayecheza nchini na mchezaji bora wa ndani anayecheza nje.

15 "Tumeamua kumpa mshindi wa jumla fedha tofauti na mwaka jana tulimpa gari kutokana na makubaliano kati yetu na Taswa na hii ni kutokana na malalamiko yaliyojitokeza mwaka jana," alisema Lwinda.

20 Akitoa shukurani zake kwa Kampuni ya Bia ya Serengeti, Mwenyekiti wa Taswa, Juma Pinto aliwashukuru wadhamini hao kwa kuona umuhimu wa tuzo hizo na kuziunga mkono. Alisema mwaka jana walimpa mshindi gari, lakini mwaka huu wamekubaliana apewe fedha kutokana na malalamiko kutoka kwa wadau wakidai kuwa gari halikulingana na kiasi cha fedha walizotumia.

"Pamoja na kukwepa malalamiko, pia tumempa nafasi mshindi kuamua atatumia vipi fedha atakazopata tofauti na kumpa gari au zawadi nyingine ambayo atalazimika kuitumia hata kama alikuwa haihitaji," alisema Pinto.

Mwananchi, Juni 2012

KIFUNGU C

AFYA NA UKIMWI

Mwalimu mkuu wa Shule ya Kombani, Bwana Onesmus Maua, walimu walioko hapa na wanafunzi. Ni furaha kubwa kwangu kwa kupata nafasi hii ya kuzungumza nanyi ili-nipate wajuza mambo mawili matatu kuhusu zoezi hili la kutoa damu.

5 Zoezi hili huwa ni la kila mwaka na sisi kama Wizara ya Afya tunalitilia maanani zaidi. Mtu yeyote ambaye anatoa damu kwa kujitolea ni mtu wa kustahika sana katika jamii. Hii ni kwa sababu huyu ni mtu ambaye anaokoa maisha. Nafikiri mmewahi kusikia ikitangazwa katika vyombo vya habari kuwa, damu aina fulani inahitajika kwa dharura. Unaposikia tangazo kama hilo basi aghalabu damu aina hiyo huwa hakuna kabisa kwenye akiba zetu. Kama mjuavyo hamadi kibindoni ni silaha iliyo mkononi.

10 Damu ambayo mtajitolea kutoa hii leo itaweza kuwasaidia wagonjwa mbalimbali ambao wanahitaji. Hata hivyo kabla damu hii haijatumiwa kwa mtu yeyote anayeugua lazima ipimwe ili kuhakikisha ya kwamba haina virusi vya HIV vinavyosababisha Ukimwi. Kwa hivyo hii ni fursa nzuri kwa kila mwenye kujitolea kuweza kujua hali yake ya Ukimwi kwa madhumuni ya kudhibiti maisha yao.

15 Hii haina maana ya kwamba baada ya damu hii kupimwa basi matokeo yatatangazwa. Hapana. Hii huwa ni siri kati yetu na mtoaji damu. Kila anayetoa damu huwa tunampa cheti cha utoaji damu kinachoonyesha aina yake ya damu. Mbali na kujua hali yako ya Ukimwi, vile vile utajua aina yako ya damu na utaweza kupata huduma ya dharura kwa haraka wakati unapokumbwa na ajali ya barabara. Endapo utaugua ugonjwa kama vile safura, utapata kuwekwa damu kwa mwakati ufaao.

20 Kuhusu suala hili la virusi vya HIV, kama mtoaji damu amegundua ana virusi vya HIV vinavyosababisha Ukimwi, maafisa wa afya wana wajibu wa kumpa ushauri nasaha kuhusiana na vipi ataweza kuishi na virusi hivi kwa muda mrefu. Ni maagizo gani anatakiwa kuzingatia ili asiambukize wengine hatimaye kuzuia usambazaji wa virusi hivi. Ni vyakula gani anavyostahili kula ili hali yake ya afya isizorote. Pia atajua jinsi ya kujikinga na maradhi nasibu yanayohusiana na Ukimwi.

25 Nisingependa kuongea zaidi juu ya suala hili la Ukimwi kwani tumekuja hapa kwa shughuli tofauti kabisa japo inahusiana na jambo hilo. Baada ya kutoa damu huwa tunampa yule mhusika soda si kwa minajili ya malipo bali kama kukurudishia kiwango fulani cha maji kinachoshabihiana na kile cha damu tulichochukua. Mwisho kabisa, kabla hatujatoa damu yako lazima tukuchunguze kama damu uliyo nayo wewe mwenyewe inakutosha au la. Tunafanya hivi ili tusikufanye ukawa mgonjwa baada ya kutoa damu.

30 Asanteni

Kutoka Johari ya Kiswahili, Collins et al.

KIFUNGU D**UHIFADHI WA MAZINGIRA**

Umepita mude mrefu sasa tangu tupate angalau tone la maji. Watu wanasikika wakinung'unika mitaani ya kwamba tumeasi. Wengine wanasema tulimkasirisha Mungu hivyo basi ameamua kurefusha kipindi cha ukame ili kutuadhibu, kwani kina mama siku hizi ni kama wanatembea uchi, kutokana na mavazi yao mabaya. Kwa kawaida mvua za masika huja mwezi wa tatu lakini sasa mwezi wa tao umefika na hakuonyeshi dalili zozote.

Jamii zilikuwa zimeanza kufanya maombi mbalimbali. Makafara pia yalitolewa na matambiko kutekelezwa ili kuitakasa jamii. Hata baada ya hayo yote kufanyika utabiri wa hali ya hewa ulikuwa bado ni wa kuvunja moyo. Wabashiri hawa walikuwa wakisema kipindi hiki cha ukame na kiangazi kitaendelea zaidi. Sasa tunajiuliza itakuwaje kama miezi miwili imesababisha maafa kwa ng'ombe, mbuzi na kondoo. Je, siku za halafu zitakuwaje? Tunapoulizauliza cha mno, tunaambiwa majira sasa yamebadilika. Lakini jawabu sahihi tulilipata wakati Afisa wa Mazingira aliposema ya kwamba misitu yetu haipo tena.

Alisema tumeikata kwa jina la kutafuta makazi ya kuishi, maendeleo ya viwanda, kuzalisha chakula na mazao ya kuuza. Haya yote tunapoyafanya tunasahau athari zake.

Tunalima mpaka kando kando mwa mito ambapo tunaharibu maeneo ambayo ni chemichemi za maji. Vile vile tunajikatia miti ovyo bila kupanda mingine hali ambayo imesababisha viwango vya joto kuongezeka na kupelekea kuigeuza ardhi kuwa jangwa. Hali hii imeathiri utoaji wa chakula kwa jamii nzima kwa jumla. Kuongezeka kwa vipimo vya joto kunaletwa na hali ya kubomolewa kwa utandu wa ozone wenye kuzuia miale hatari ya jua yenye kusababisha saratani ya ngozi kwa binadamu na kuuha hata mimea. Ili kuepukana na hali hii, hatua madhubuti sharti zichukuliwe.

La msingi kwetu sisi ni kujaribu iwezekanavyo kupanda miti ya kutosha na ile iliyobaki kuweza kuilinda isiharibiwe. Machifu na maafisa wengine tawala watakaopatikana wakitoa kibali kwa kukata miti wapelekwe mahakamani. Uchomaji wa makaa upigwe marufuku. Viwanda lazima vianzishe mipango maalumu inayoonyesha mikakati iliyowekwa ili kuzuia uharibifu mkubwa. Lazima watumie teknolojia ambayo inahimiza kunawiri kwa mazingira, zikiwemo njia bora za kutupa mabaki ya kemikali na chembe chembe nyingine za sumu. Mwisho, kuwe na hatua mwafaka za kukabiliana na moshi. Uelekezwe arhini ikiwezekana badala ya angani.

Kutoka *Johari ya Kiswahili*, Collins et al.